

Kotoutumisohjelma

Rautalammin kunta

Tähän kansilehteen kuvitusta ja päiväys

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnit	2
3. Kotoutumissuunnitelmat.....	3
4. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio	4
5. Kotoutumiskoulutus	4
6. Muu koulutus ja palvelut, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen osaamista, luku- ja kirjoitustaitoa, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä	5
7. Kotoutumishjelman aikainen ohjaus ja neuvonta	5
8. Muut kunnan kotoutumista edistävät palvelut	6

Sisällysluettelo päivitettävä manuaalisesti

1. Johdanto

Tässä asiakirjassa kuvataan Rautalammin kunnan järjestämisvastuulla olevat kotoutumisen alkuvaiheen palvelut, niiden vastuutahot ja kotoutumisen edistämiseksi tehtävä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Kunnan kotoutumishojelman lähtökohtana on Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023), joka on tullut voimaan 1.1.2025. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista, työllisyyttä ja yrittäjyyttä, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, osallisuutta ja hyvinvointia, hyviä väestösuhteita sekä monialaista yhteistyötä kotoutumista edistävien toimijoiden välillä.

Rautalammissa on pitkä historia maahanmuuttajien kanssa tehtävästä työstä ja kotoutumisen edistämisestä. Toisen maailmansodan jälkeen Rautalammissa saapui karjalaisia evakkoja, jotka olivat menettäneet kotinsa Suomen jouduttua luovuttamaan Neuvostoliitolle isoja maa-alueita Karjalasta sekä Lapista. Uusia tapoja piti opetella puolin ja toisin, jotta yhteiselo sujuisi kulttuuri- ja kielieroista huolimatta.

Vuosina 2015-2018 Rautalammissa toimi ”VIEKKU: Vieraat kulttuurit vierellä kulkemaan” -hanke, jossa luotiin pohjaa kunnan kotouttamistyölle ja pakolaisten vastaanottoon kehitettiin paikallisia toimintamalleja. Vuosien 2016-2022 aikana Rautalammin kunta vastaanotti 17 syyrialaista kiintiöpakolaisperheitä (yhteensä 98 henkilöä), joista Rautalammissa asuu tällä hetkellä yksi perhe ja muut ovat muuttaneet asumaan suurempiin kaupunkiin.

Tällä hetkellä Rautalammissa kotoutumispalveluiden suurimpana kohderyhmänä ovat ukrainalaiset tilapäistä suojelua saavat maahanmuuttajat. Toinen kohderyhmä ovat lukion Finest Future -opiskelijat, joiden oleskelulupa on opiskeluperusteinen. Näiden lisäksi Rautalammissa on myös vähäisesti muita maahanmuuttajia, joista osa on muuttanut paikkakunnalle esimerkiksi perhesiteiden vuoksi, osa työn vuoksi.

Kotoutumishojelman laatimisesta ovat vastanneet Rautalammin hallinto-osasto sekä sivistysosasto. Yhteistyötä ohjelman laatimiseksi on tehty myös Kuopion työllisyysalueen kanssa. Lisäksi kunnan kotouttamishojaja sekä työsuunnittelija ovat tehneet SavoGrow:n Mutkatonta kotoutumista – hankkeen palvelupolku –työryhmissä yhteistyötä hankkeen sekä alueen muiden kuntien kanssa kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuuksien kehittämiseksi.

Kotoutumishojelma on julkinen asiakirja ja se on luettavissa kunnan nettisivuilla. Siitä on saatavilla myös ukrainankielinen käännös. Kunta myös viestii kotoutumishojelmasta sosiaalisen median kanavissaan (Facebook, Instagram) sekä suoraan kotoutumispalveluiden kohderyhmien suosimissa kanavissa (Viber).

Kahden vuoden välein kotoutumishojelma tarkistetaan ja siihen tehdään tarvittavat päivitykset kunnan sen hetkisen maahanmuuttotilanteen perusteella. Tarvittaessa kotoutumishojelmaa päivitetään useammin, jos kunnan maahanmuuttotilanne olennaisesti muuttuu ja sen myötä ohjelman päivittäminen on tarpeellista.

2. Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnit

TE-palveluiden asiakkaana olevat maahanmuuttajat

TE-palvelut tulevat jalkautumaan jokaiseen työllisyysalueen kuntaan alueen asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti. Yhteyshenkilöt tullaan nimittämään vuoden 2025 alkupuolella. (Tämä päivitetään viran puolesta, heti kun tarkempaa tietoa saadaan.)

TE-palveluiden ulkopuoliset maahanmuuttajat

Kunnan kotoutumisohjaaja vastaa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinneista lain kotoutumisen edistämisestä 2 § 3. ja 4. momentin mukaisille maahanmuuttaja-asiakkaille, kotihoidon tukea saaville maahanmuuttaja-asiakkaille sekä niille maahanmuuttaja-asiakkaille, jotka arviointia pyytävät tai joista on tehty lain kotoutumisen edistämisestä 9 §:ssä tarkoitettu yhteydenotto ja asiakkaan arvioidaan palvelutarpeen arviointia tarvitsevan.

Kotouttamisohjaaja kutsuu maahanmuuttaja-asiakkaan osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin. Arviointitapaamisessa kotouttamisohjaaja kartoittaa asiakkaan tilanteen haastattelemalla häntä. Asiakkaan antamien tietojen perusteella kotouttamisohjaaja ohjaa ja saattaa asiakkaan niihin palveluihin, jotka ovat hänelle tarpeellisia. Näihin palveluihin voi sisältyä muiden viranomaistahojen palveluita kuin myös kunnan kotouttamisohjaajan antamaa palvelua, kunnan eri toimialojen palveluita ja vapaaehtoistoimintaa. Kotouttamisohjaaja laatii osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista asiakirjan, josta asiakkaan tilanne ja sovitut jatkotoimet käyvät ilmi, ja toimittaa asiakirjan asiakkaalle arviointitapaamisen jälkeen. Pääsääntöisesti palvelutarpeen arviointia seuraa kotoutumissuunnitelman laadinta, johon kotouttamisohjaaja kutsuu asiakkaan.

Mikäli maahanmuuttaja-asiakkaan tilanne vaatii ja/tai laki kotoutumisen edistämisestä sitä edellyttää, osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi laaditaan monialaisena yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Rautalammin yhteistyökumppanina toimii tällöin Pohjois-Savon hyvinvointialue, pääsääntöisesti hyvinvointialueen sosiaalipalvelut. Kotouttamisohjaaja vastaa monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin järjestämisestä, eli kutsuu koolle maahanmuuttaja-asiakkaan, hyvinvointialueen edustajan sekä muut mahdolliset tahot, joiden osallistuminen katsotaan asiakkaan tilanteesta johtuen olevan tarpeellista.

Monialaisessa arviointitapaamisessa asiakkaan tilanne kartoitetaan asiakasta haastattelemalla ja hänen antamiensa tietojen perusteella koolle kutsutut yhteistyötahot ohjaavat häntä niihin palveluihin, jotka ovat hänelle tarpeellisia. Näihin palveluihin voi sisältyä paikallaolevien tai muiden viranomaistahojen palveluita, kunnan eri toimialojen palveluita sekä vapaaehtoistoimintaa. Arviointitapaamisessa määritellään yhteistyötoimijoiden kesken vastuutahot asiakkaan ohjaamisesta ja saattamisesta näihin palveluihin. Kotouttamisohjaaja laatii monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista asiakirjan, josta asiakkaan tilanne, sovitut jatkotoimet ja vastuutahot käyvät ilmi, ja toimittaa asiakirjan kaikille osapuolille arviointitapaamisen jälkeen.

Kotouttamisohjaajalla on velvollisuus parhaan kykynsä mukaan arvioida sitä, vaatiiko maahanmuuttaja-asiakkaan tilanne monialaista osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia, ja tarvittaessa konsultoida hyvinvointialuetta aiheesta. Monialaiselle osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnille voi olla perusteena esimerkiksi se, että asiakkaalla on jokin sairaus tai jokin muu arjen toimintakykyyn vaikuttava tekijä, jonka vuoksi kotouttamisohjaaja yksin ei voi arvioida

asiakkaan palvelutarvetta, vaan sen arvioiminen vaatii myös hyvinvointialueen edustajan ammattitaitoa. Myös silloin, jos asiakas on vastaanottopalveluiden piirissä ollessaan ollut vastaanottokeskuksen sosiaalipalveluiden asiakas, on perusteltua kutsua palvelutarpeen arviointiin mukaan hyvinvointialueen sosiaalipalvelujen edustaja arvioimaan sitä, jatkuuko asiakkaan sosiaalipalveluiden tarve myös vastaanottopalveluista kuntaan siirryttäessä. Perusteena monialaiselle yhteistyölle palvelutarpeen arviossa voi olla myös se, että asiakas on alle 18-vuotias ja maassa ilman huoltajaa, jolloin hänet määritellään erityisen haavoittuvassa asemassa olevaksi.

Osaamisen ja palvelutarpeen arvioinneissa hyödynnetään valtakunnallisesti kehitettyjä toimintamalleja ja lomakkeita, esimerkiksi Kotoutuminen.fi -sivuston valmiita lomakkeita. Tarpeen vaatiessa kotouttamisohjaaja varaa arviointitapaamisia varten tulkin.

Hyvinvointialueen palvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut

Kunnan kotoutumisohjaaja tekee pyynnön sosiaalihuollon palvelutarpeen arviosta tekemällä huoli-ilmoituksen tai täyttämällä yhteydenottolomakkeen keskitettyyn sosiaalihuollon palvelunohjaukseen. Yhteydenottolomakkeen tai huoli-ilmoituksen voi lähettää viranomaisille tarkoitetun sähköpostiosoitteen kautta. Tarvittaessa voi puhelimitse pyytää salatun sähköpostiyhteyden asian kuvaamista varten.

Palveluohjauksessa arvioidaan pyynnön kiireellisyys. Sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä koto-ohjaajaan ja sopii tapaamisen palvelutarpeen arviointia varten.

Sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnissa todetaan sosiaalihuollon palvelut, joille asiakkaalla on tarvetta. Näiden palvelujen osalta henkilö siirtyy sosiaalipalvelujen asiakkaaksi.

Kotoutumissuunnitelmaan kirjataan sovitut palvelut prosessin päätteeksi.

Monialaiseen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarvearviointiin terveydenhuollon yhteistyöpyyntö tehdään oman terveyskeskuksen omahoitajan kautta.

Arvioinnissa yhteistyötä tekee pakolaisterveydenhoitaja ja pakolaistarkastuksia tekevät lääkärit.

Maahanmuuttajien ja pakolaisten terveydenhoitaja puhelinnumero Kuopiossa on 0447186030.

Monialaisen palvelutarpeen arviointiin ja sen jälkeen kotouttamissuunnitelmaan varten liikkeelle lähtö tapahtuu oman terveysaseman kautta.

3. Kotoutumissuunnitelmat

TE-palveluiden asiakkaana olevat maahanmuuttajat

TE-palvelut tulee tekemään yhteistyötä kuntien kanssa kotouttamissuunnitelmien laatimisessa. Yhteistyökuviot täsmentyvät sen jälkeen, kun TE-palveluiden YT-neuvottelut on käyty vuoden 2025 alkupuolella. (Tämä päivitetään viran puolesta, heti kun tarkempaa tietoa saadaan.)

TE-palveluiden ulkopuoliset maahanmuuttajat

Kunnan kotouttamisohjaaja vastaa kotoutumissuunnitelmien laadinnasta lain kotoutumisen edistämisestä 14 §:n 1. momentissa tai 15 §:n 1. momentissa tarkoitetulle maahanmuuttaja-asiakkaalle, jos asiakkaan arvioidaan 14 tai 15 §:ssä tarkoitetun arvioinnin perusteella tarvitsevan kotoutumissuunnitelmaa kotoutumisensa edistämiseksi. Kyseessä on yksilöllinen maahanmuuttaja-asiakkaalle laadittu suunnitelma, jolla tuetaan asiakasta eritoten kotoutumisen alkuvaiheessa. Maahanmuuttaja-asiakas ja kotouttamisohjaaja laativat suunnitelman asiakkaalle yhdessä ja suunnitelmassa otetaan huomioon asiakkaan yksilölliset tarpeet, valmiudet sekä tavoitteet. Suunnitelma perustuu asiakkaalle aiemmin tehtyyn osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin, jossa on arvioitu ne palvelut ja toimenpiteet, joilla asiakkaan kotoutumista voidaan edistää. Kotouttamisohjaaja kutsuu asiakkaan kotoutumissuunnitelman laadintatapaaamiseen.

Kotouttamisohjaaja kirjaa kotoutumissuunnitelmaan ne palvelut ja toimenpiteet, joilla edistetään asiakkaan suomen kielen oppimista sekä muita suomalaisessa yhteiskunnassa ja/tai työelämässä tarvittavia tietoja sekä taitoja. Suunnitelmaan voidaan kirjata myös asiakkaan terveyttä ja hyvinvointia tukevia palveluita ja toimenpiteitä, kuten harrastustoimintaa, vapaaehtoistoimintaa tai muuta vastaavaa. Suunnitelman sisältö perustuu myös siihen, millaisia palveluja ja koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia alueella on.

Kotouttamisohjaaja kirjaa kotoutumissuunnitelmaan maahanmuuttaja-asiakkaalle asetetut tietyn aikavälin tavoitteet, jotka on mietitty ja sovittu yhdessä asiakkaan kanssa. Lisäksi kotouttamisohjaaja kirjaa suunnitelmaan myös sen, mitä asiakkaalta odotetaan ja mihin kunta sitoutuu. Asiakkaalta voidaan edellyttää, että hän esimerkiksi osallistuu aktiivisesti kotouttamisohjaajan tarjoamaan ohjaukseen ja neuvontaan, toimittaa Kela-hakemukset ajoissa kunnan ja Kelan yhteispalvelupisteelle, käy harrastustoiminnassa tai opiskelee suomen kieltä itsenäisesti. Asiakas on itse päävastuussa monista suunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteutumisesta. Suunnitelmassa voi myös olla toimia, joiden vastuutahoina toimivat esimerkiksi Kela tai Pohjois-Savon hyvinvointialue. Kotouttamisohjaaja laatii kotoutumissuunnitelmasta asiakirjan, josta asiakkaan tilanne, tavoitteet, sovitut jatkotoimet ja vastuut käyvät ilmi, ja toimittaa asiakirjan asiakkaalle tapaamisen jälkeen.

Kotoutumissuunnitelman laadintaa edeltävässä monialaisessa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa on arvioitu se, onko asiakkaan kotoutumissuunnitelma aiheellista laatia monialaisessa yhteistyössä. Kotouttamisohjaaja kutsuu kotoutumissuunnitelman laatimiseen myös hyvinvointialueen edustajan, jos asiakkaalla on aiemmin tehdyssä palveluntarpeen arvioinnissa arvioitu olevan palvelutarve, joka edellyttää myös hyvinvointialueen palvelujen yhteensovittamista. Rautalammin yhteistyökumppanina monialaisten kotoutumissuunnitelmien laadinnassa on Pohjois-Savon hyvinvointialue.

Kotouttamisohjaaja vastaa yhteistyöryhmän koolle kutumisesta monialaisen kotoutumissuunnitelman laatimiseksi, eli kutsuu koolle maahanmuuttaja-asiakkaan, hyvinvointialueen edustajan sekä muut mahdolliset tahot, joiden osallistuminen katsotaan asiakkaan tilanteesta johtuen olevan tarpeellista. Monialaisesti laadittavassa kotoutumissuunnitelmassa määritellään yhteistyötoimijoiden kesken vastuutahot asiakkaan ohjaamisesta sekä suunnitelmaan asetettujen tavoitteiden seuraamisesta. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan myös se, mitä asiakkaalta odotetaan ja

mitkä toimet ovat hänen vastuullaan. Kotouttamisohjaaja laatii monialaisesta kotoutumissuunnitelmasta asiakirjan, josta asiakkaan tilanne, tavoitteet, sovitut jatkotoimet ja vastuutahot käyvät ilmi, ja toimittaa asiakirjan kaikille osapuolille tapaamisen jälkeen.

Kotoutumissuunnitelman laadinnassa hyödynnetään valtakunnallisesti kehitettyjä toimintamalleja ja lomakkeita, esimerkiksi Kotoutuminen.fi -sivuston valmiita lomakkeita. Tarpeen vaatiessa kotouttamisohjaaja varaa tapaamisia varten tulkin.

4. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio

TE-palveluiden asiakkaana olevat maahanmuuttajat

TE-palvelut tulevat jalkautumaan jokaiseen työllisyysalueen kuntaan alueen asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti. Yhteyshenkilöt tullaan nimittämään vuoden 2025 alkupuolella. (Tämä päivitetään viran puolesta, heti kun tarkempaa tietoa saadaan.)

TE-palveluiden ulkopuoliset maahanmuuttajat

Rautalammin kunta pyrkii järjestämään monikielistä yhteiskuntaorientaatiota yhteistyössä Kuopion työllisyysalueen kanssa niille maahanmuuttaja-asiakkaille, jotka eivät ole TE-palveluiden asiakkaana eivätkä siten pääse osallistumaan monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon suoraan TE-palveluiden kautta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kunta pyrkii ostamaan tarvittavat yksittäiset monikielisen yhteiskuntaorientaatioon opiskelijapaikat palveluntuottajalta.

Monikielistä yhteiskuntaorientaatiota tarvitsevia maahanmuuttaja-asiakkaita Rautalammillä arvioidaan olevan vuosittain 0-5. Arvion mukaan he ovat ukrainan- ja/tai venäjänkielisiä. Kunta pyrkii tarjoamaan asiakkaalle monikielistä yhteiskuntaorientaatiota kotoutumisen alkuvaiheeseen, jolloin sille yleensä on suurin tarve. Käytännössä tämä tarkoittaa yhteiskuntaorientaation tarjoamista asiakkaan ensimmäisen kotoutumissuunnitelman laatimisvaiheessa, mikäli ostettavia opiskelijapaikkoja yhteiskuntaorientaation palveluntuottajalla juuri tuolloin on. Yhteiskuntaorientaatioon osallistuminen on asiakkaalle vapaaehtoista, mutta osallistuminen voidaan kirjata asiakkaan kotoutumissuunnitelmaan, jos kotouttamisohjaaja ja asiakas näin sopivat.

Monikielisen yhteiskuntaorientaation opetusmuoto määräytyy koulutusta tarvitsevien maahanmuuttaja-asiakkaiden henkilömäärän sekä palveluntarjoajan tarjoamien mahdollisuuksien perusteella. Vaihtoehtoina voivat olla etäopetus, hybridimallinen opetus ja/tai lähiopetus. Hybridimalli tarkoittaa, että opiskelijat kokoontuvat sovitusti heille osoitettuun opiskelutilaan, jossa he seuraavat etäopetusta.

Kotouttamisohjaaja yhdessä esimiehensä kanssa vastaavat, että sopimus/sopimukset monikielisen yhteiskuntaorientaation hankkimiseksi ovat kunnossa. Palveluntarjoaja vastaa yhteiskuntaorientaation sisällöstä.

5. Kotoutumiskoulutus ja kielitaidon päättöttestaus

TE-palveluiden asiakkaana olevat maahanmuuttajat

Kotoutumiskoulutuksen osalta työllisyysalue tulee hyödyntämään optiomahdollisuutta, joka on nykyisissä sopimuksissa. Kielitaidon päättöttestaus järjestetään osana kotouttamiskoulutusta. (Tätä päivitetään, kun saadaan lisätietoa).

TE-palveluiden ulkopuoliset maahanmuuttajat

Rautalammin kunta pyrkii järjestämään kotoutumiskoulutusta ja kielitaidon päättöttestausta yhteistyössä Kuopion työllisyysalueen tai muun sopivan yhteistyötahon kanssa niille maahanmuuttaja-asiakkaille, jotka eivät ole TE-palveluiden asiakkaana eivätkä siten saa mahdollista kotoutumiskoulutusta ja kielitaidon päättöttestausta suoraan TE-palveluiden kautta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kunta pyrkii ostamaan tarvittavat yksittäiset kotoutumiskoulutuksen opiskelijapaikat palveluntuottajalta.

Kotoutumiskoulutusta ja kielitaidon päättöttestausta tarvitsevia maahanmuuttaja-asiakkaita, jotka eivät ole TE-palveluiden asiakkaana, arvioidaan Rautalammilla olevan vuosittain 0-5 henkilöä. Kotouttamisohjaaja selvittää maahanmuuttaja-asiakkaidensa kotoutumiskoulutuksen tarvetta alkukartoituksessa sekä ohjauksen ja neuvonnan yhteydessä.

Kotouttamisohjaaja ohjaa työikäiset maahanmuuttaja-asiakkaat aina ensisijaisesti työsuunnittelijan asiakkaaksi ja sitä kautta ilmoittautumaan TE-palveluihin. TE-palveluilla on vastuu järjestää kotoutumiskoulutusta ja kielitaidon päättöttestausta niille asiakkailleen, joiden niitä arvioidaan tarvitsevan. Jos maahanmuuttaja-asiakas ei kuitenkaan ole TE-palveluiden asiakkaana, vastuu kotoutumiskoulutuksen ja kielitaidon päättöttestauksen järjestämisestä ja tarjoamisesta asiakkaalle on kunnalla. Kotoutumiskoulutukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta kunta pyrkii tarjoamaan sitä maahanmuuttaja-asiakkaille, joiden kotouttamisohjaaja arvioi hyötyvän koulutuksesta. Kotoutumiskoulutus on merkittävä kotoutumista edistävä tekijä niin kielitaidon karttumisen kuin myös työelämävalmiuksien osalta. Osallistuminen kotoutumiskoulutukseen voidaan kirjata asiakkaan kotoutumissuunnitelmaan, jos kotouttamisohjaaja ja asiakas näin sopivat.

Kotouttamisohjaaja yhdessä esimiehensä kanssa vastaavat, että sopimus/sopimukset kotoutumiskoulutuksen ja kielitaidon päättöttestauksen hankkimiseksi ovat kunnossa. Palveluntarjoaja vastaa koulutuksen sekä siihen kuuluvan kielitaidon päättöttestauksen sisällöstä.

Kotoutumiskoulutuksen opetusmuoto määräytyy koulutusta tarvitsevien maahanmuuttaja-asiakkaiden henkilömäärän sekä palveluntarjoajan tarjoamien mahdollisuuksien perusteella. Vaihtoehtoina voivat olla etäopetus, hybridimallinen opetus ja/tai lähiopetus. Hybridimalli tarkoittaa, että opiskelijat kokoontuvat sovitusti heille osoitettuun opiskelutilaan, jossa he seuraavat etäopetusta.

6. Muu koulutus ja palvelut, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen osaamista, luku- ja kirjoitustaitoa, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä

Luku- ja kirjoitustaidon koulutus

Rautalammin kunta ei tällä hetkellä järjestä luku- ja kirjoitustaidon koulutusta aikuisille maahanmuuttaja-asiakkaille, koska arvion mukaan kyseisen koulutuksen tarvitsijoita on hyvin vähän.

Kunnassa on arvioitu vuosittain olevan 0-5 maahanmuuttaja-asiakasta, joille luku- ja kirjoitustaidon opetus on tarpeellista. Nämä asiakkaat kunta ohjaa lähikaupunkien oppilaitoksiin, joissa tarjotaan joko aikuisten perusopetusta tai luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Esimerkiksi Kuopion kansalaisopisto tarjoaa opetusta aikuisten perusopetuksen lukutaito- ja alkuvaiheeseen, ja Kuopion kansalaisopisto tarjoaa opetusta aikuisten perusopetuksen päättövaiheeseen. Vastuu asiakkaiden ohjaamisesta sopiviin oppilaitoksiin ja koulutuksiin on kotouttamisohjaajalla sekä työsuunnittelijalla, ja he tekevät yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Oppilaitokset vastaavat opetuksen järjestämisestä ja sen sisällöstä.

Työsuunnittelijan ja elinkeinoasiamiehen palvelut

Rautalammin kunnan työllisyyspalveluissa työsuunnittelija auttaa ja tukee asiakasta kotoutumisen edistämiseksi. Kotoutuja asiakasta autetaan yksilöllisesti mm. työnhaussa, työ- ja opiskelumahdollisuuksien kartoittamisessa, koulutukseen hakeutumisessa sekä työkyvyn selvittelyissä. Työelämään tutustumisessa hyvänä keinona on toiminut mm. työkokeilu. Työllisyyspalveluissa järjestetään myös tarvittaessa tutustumiskäyntejä paikallisiin yrityksiin. Työsuunnittelija auttaa ja tukee asiakasta koko työllistymisprosessin aikana.

Tiivistä yhteistyötä tehdään kunnan elinkeinoasiamiehen ja työnantajien kanssa maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden työllistämiseksi. Myös yhteistyö kunnan kotouttamisohjaajan ja työsuunnittelijan välillä on molemmin suuntaista, sillä kotoutumisohjaaja ohjaa työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuvat maahanmuuttaja-asiakkaat kunnan työllisyyspalveluihin työsuunnittelijalle. Työsuunnittelija vastaavasti ohjaa maahanmuuttaja-asiakkaansa kotouttamisohjaajan asiakkaaksi, jos arvioi asiakkaan kotoutumispalveluista hyötyvän. Kotouttamisohjaaja ja työsuunnittelija voivat tarvittaessa myös tavata maahanmuuttaja-asiakkaita yhdessä työparina. Työllisyyspalveluissa käytetään tarvittaessa tulkkauspalveluja asiakkaan asioita hoidettaessa.

Sisä-Savon kansalaisopisto

Rautalammillla toimii Sisä-Savon Kansalaisopisto, jonka kursseille maahanmuuttajat voivat halutessaan osallistua. Kansalaisopiston kursseille osallistuminen on vapaaehtoista, mutta kotouttamisohjaaja voi suositella maahanmuuttaja-asiakkaalleen kansalaisopiston kursseja, jotka mahdollisesti edistävät asiakkaan kotoutumista ja suomenkielenoppimista. Kotouttamisohjaaja voi myös tarvittaessa auttaa asiakasta kurssille ilmoittautumisessa. Kansalaisopiston kurssille osallistuminen voidaan myös kirjata asiakkaan kotoutumissuunnitelmaan, jos asiasta näin asiakkaan kanssa sovitaan.

Sisä-Savon kansalaisopiston kurssitarjonta vaihtelee vuosittain, ja kurssitarjonnasta sekä kurssien sisällöstä vastaa kansalaisopisto itse. Kurssivalikoimassa on yleensä joka vuosi muun muassa eri kielien alkeis- ja jatkokursseja, liikuntaa ja tanssia, käsitöitä sekä musiikkia. Vuosittain päivittyvä opinto-opas on saatavilla Rautalammin kirjastolla sekä kunnan nettisivujen kautta. Kurssit ovat maksullisia ja osallistujat vastaavat kurssimaksuistaan itse.

Opetuskielenä kansalaisopiston kursseilla on pääasiassa suomi ja yleensä suurin osa kurssien osallistujista puhuu suomea. Sen vuoksi kaikille kursseille osallistuminen voi edistää suomenkielenoppimista ja tukea maahanmuuttajan kotoutumista. Kielikurssilla kielenopetus on

pääroolissa, mutta myös muiden aihealueiden kursseilla maahanmuuttaja pääsee vuorovaikutukseen opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa, jolloin kielitaito kehittyy ja sosiaaliset verkostot kasvavat.

7. Kotoutumisohjelman aikainen ohjaus ja neuvonta

Rautalammin kunnan kotouttamisohjaaja vastaa maahanmuuttajien kotoutumista edistävästä ohjauksesta ja neuvonnasta. Ohjauksella ja neuvonnalla tuetaan maahanmuuttajan omatoimisuutta ja osallisuutta hänen kotoutumisen polullaan. Maahanmuuttaja voi saada ohjausta ja neuvontaa kunnasta riippumatta oleskelulupansa tilasta tai maassaolonsa kestosta. Ohjaus ja neuvonta perustuvat aina maahanmuuttajan yksilölliseen tarpeeseen ja ovat maahanmuuttajalle maksutonta palvelua.

Ohjauksen ja neuvonnan sisältö riippuu maahanmuuttaja-asiakkaan sen hetkisestä elämäntilanteesta ja tarpeista, sekä mahdolliseen kotoutumissuunnitelmaan kirjatuista tavoitteista ja sovituista toimista. Kotouttamisohjaajalla on velvollisuus ohjata maahanmuuttajaa hänen mahdollisen kotoutumissuunnitelmansa ja siihen asetettujen tavoitteiden ja sovittujen toimien mukaisesti.

Kotouttamisohjaaja voi jakaa maahanmuuttaja-asiakkaalle tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista. Tässä voidaan käyttää apuna yleisiä jo olemassa olevia kirjallisia sekä verkosta löytyviä materiaaleja, kuten esimerkiksi InfoFinland -verkkosivua. Tämän lisäksi kotouttamisohjaaja voi jakaa asiakkaalle paikallista tietoa esimerkiksi kunnan eri palveluista, alueen vapaaehtoistoiminnasta ja kotoutumista edistävästä hankkeista.

Kotouttamisohjaajan tehtävä on ohjata ja auttaa maahanmuuttaja-asiakas hänelle oikeiden ja tarpeellisten palveluiden piiriin. Käytännössä se voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kotouttamisohjaaja varaa asiakkaalle lääkäriajan, opastaa mihin valmiit Kela-hakemukset voi toimittaa, opastaa miten varata käyntiaika viranomaispalveluun verkossa, ohjeistaa miten kerrostalossa lajitellaan jätteet tai neuvoo reitin kirjastoon. Ohjaus ja neuvonta eivät rajoitu pelkästään viranomaisasioinnissa ohjaamiseen, vaan ohjauksella ja neuvonnalla pyritään tukemaan asiakasta kaikilla elämän osa-alueilla hänen tarpeidensa mukaan.

Joskus maahanmuuttaja-asiakkaalla on asia tai ongelma, jonka ratkaisemiseen kotouttamisohjaajan toimivalta tai tiedot eivät riitä. Tällöin kotouttamisohjaajan velvollisuus on opastaa ja saattaa asiakas oikean viranomaisen palvelujen piiriin. Tällaisia palveluita voivat olla esimerkiksi vastaanottokeskusten, Kelan, TE-palveluiden, hyvinvointialueiden, Digi- ja väestötietoviraston, Poliisin ja Maahanmuuttoviraston palvelut. Näiden palvelujen piiriin opastaminen ja saattaminen voi käytännössä olla esimerkiksi sitä, että kotouttamisohjaaja varaa asiakkaalle ajan viranomaisen palvelupisteelle, varaa soitto- tai käyntiajan terveydenhuoltoon, neuvoo virallisten lomakkeiden täyttämässä ja mahdollisuuksien mukaan toimittaa lomakkeet oikeille viranomaistahoille. Tarpeen mukaan kotouttamisohjaaja voi myös olla mukana asiakkaan tukena viranomaisen palvelupisteellä asioidessa, jos se on ajankäytön, matkojen ja muiden vastaavien tekijöiden puitteissa mahdollista.

Kotouttamisohjaaja tekee yhteistyötä niin kunnan eri toimijoiden kuin myös eri viranomaisten kanssa. Kunnan sisällä tapahtuva yhteistyö ulottuu kaikkiin kunnan palveluihin. Kotouttamisohjaaja saattaa maahanmuuttaja-asiakkaan palvelun piiriin ja varmistaa, että palvelusta vastaava toimija niin sanotusti ”ottaa koppii” asiakkaasta. Esimerkiksi asiakkaan etsiessä asuntoa hänet voidaan ohjata Rautalammin

kunnan asunnonhankintaan, kun taas harrastustoimintaa kaipaava asiakas voidaan saattaa vapaa-aikasihteerin juttusille. Kotouttamisohjaaja voi myös varata asiointia varten tulkin, jos se on tarpeen.

Kotoutumisen kannalta keskeistä on maahanmuuttaja-asiakkaan työelämävalmiuksien ja työllistymisen tukeminen. Tämän vuoksi kotouttamisohjaaja tekee paljon yhteistyötä kunnan työsuunnittelijan kanssa. Kotouttamisohjaaja voi esimerkiksi ohjata työtä etsivän maahanmuuttajan asioimaan työsuunnittelijan kanssa ja vastaavasti työsuunnittelija voi ohjata maahanmuuttajan kotouttamisohjaajan asiakkaaksi, mikäli arvioi tämän hyötyvän kotoutumista tukevista palveluista. He voivat myös tarpeen mukaan tavata asiakkaita yhdessä työparina.

Viranomaisyhteistyö esimerkiksi Kelan, TE-palveluiden, vastaanottokeskusten, hyvinvointialueiden, Digi- ja väestötietoviraston ja Maahanmuuttoviraston kanssa toteutuu tarpeenmukaisena tiedonvaihtona puolin ja toisin, kotoutumislain määrittelemien tiedonsaantioikeuksien rajoissa. Kelan kanssa yhteistyötä ohjauksen ja neuvonnan merkeissä tehdään myös kunnan ja Kelan yhteispalvelupisteellä Rautalammin kunnanvirastolla. Kotouttamisohjaaja voi ohjata maahanmuuttaja-asiakkaan asioimaan yhteispalvelupisteellä. Yhteispalvelupisteellä asiakas voi täyttää ja jättää Kelan hakemuksia, saada neuvontaa näihin liittyen ja toimittaa liitteitä. Asiakkaalle voidaan myös etukäteen sovitusti järjestää etäasiointiaika Kelan virkailijan kanssa. Yhteispalvelupisteen työntekijä varaa ajan, ilmoittaa tulkin tarpeesta, järjestää rauhallisen tilan, varmistaa että etäyhteydet toimivat ja tarvittaessa auttaa teknisten laitteiden käytössä.

Mikäli maahanmuuttaja tarvitsee kotoutumisohjelman aikaista ohjausta ja neuvontaa, hän voi varata tapaamisajan kotouttamisohjaajan kanssa laittamalla tälle esimerkiksi tekstiviestiä, sähköpostia tai soittamalla. Kotouttamisohjaajan yhteystiedot ovat saatavilla Rautalammin kunnan nettisivuilla. Kotouttamisohjaaja tapaa asiakkaita pääsääntöisesti toimistotyöaikana Rautalammin kunnanvirastolla. Myös kotikäynnit tai tapaamiset muussa paikassa ovat mahdollisia, kunhan niistä sovitaan erikseen etukäteen. Mikäli asiakkaalla ja kotouttamisohjaajalla ei ole yhteistä kieltä, voi kotouttamisohjaaja etukäteen varata asiointiin tulkin.

8. Muut kunnan kotoutumista edistävät palvelut

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa käydään maahanmuuttajaperheille suunnattu aloituskeskustelu, jossa tutustutaan lapseen ja hänen perheensä ja heidän kulttuuriinsa. Lapsen kanssa käytetään varhaiskasvatuksen arjen aloituksessa tulkkia ja pyritään pehmeään, rauhalliseen tutustumiseen. Lapsen kanssa varhaiskasvatuksessa hyödynnetään kuvia ja tukiviittomia. Puhtaan selkokielellä. Kannustetaan ja iloitaan oppimisesta. Pyritään huolehtimaan, että lapsi pääsee osaksi ryhmää ja pääsee osaksi sosiaalista kanssakäymistä. Useasti myös opetellaan joitakin sanoja hänen äidinkielellään esimerkiksi tervehdyksiä ja sen avulla luodaan luottamusta koko perheeseen. Lisäksi tehdään tervehdyksiä eri kielillä esimerkiksi eteiseen, mikä lisää

näkyvyyttä, että kaikki ovat tervetulleita meille. Huoltajien kanssa päivittäisessä vuorovaikutuksessa lapsen päivästä kerrottaessa hyödynnetään esimerkiksi tulkkipalveluita, reissuvihkoja, piirtämistä ja elekieltä. Annetaan huoltajien ymmärtää, kuinka tärkeää on lapsen oman äidinkielen kehittyminen, koska se tukee suomen kielen oppimista. Huolehditaan myös, että lapsi ymmärtää oman kulttuurinsa tärkeyden, koska näin hän osaa myös arvostaa tutustumista suomalaiseen ja rautalampilaiseen kulttuuriin.

Varhaiskasvatus- ja esiopetuskeskusteluissa käytetään tulkkipalveluja keskusteltaessa huoltajien kanssa varhaiskasvatus- tai esiopetussuunnitelmasta.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa hyödynnetään S2-käsikirjaa ”Suomi.toisena.kielenä” oppimisen suunnitelmassa. Esiopetukseen siirryttäessä lapselle tarjotaan mahdollisuus käydä valmentavissa opinnoissa perusopetuksessa.

Perusopetus

Perusopetuksessa on tarjolla S2-opetusta sekä alkuvaiheeseen valmentavan opetuksen ValO-ryhmä. Perusopetuksessa on saatavilla erityisopetusta oppilaan tarpeiden mukaan. Tukiopetusta on tarjolla.

Koulussa on osallisuutta vahvistavia käytäntöjä. Huoltajayhteistyöhön on vakiintuneita toimintamalleja.

Välituntitoiminta ja koulupäivän jälkeen sijoittuva maksuton harrastustoiminta on kaikkien lasten ja nuorten saatavilla.

Lukio

Lukiolla kotoutuvien nuorien tukena ovat nimetyt yhteys- ja tukihenkilöt, jotka auttavat käytännön asioissa. Lukiolla on käytössä tarkastuslista hoidettavista viranomaisasioista. Paikallisiin palveluihin opastetaan kädestä pitäen. Tiedottamista varten on oma WA-ryhmä.

Lukio tarjoaa S2-opetusta. Oppimisen polut rakennetaan yksilöllisiksi. Opettajat ovat tottuneet toimimaan eri kulttuureista tulevien opiskelijoiden kanssa. Oppikirjat ovat helposti ja vapaasti saatavilla kirjastossa.

Nuorisotyö

- * Yhdenvertainen kohtaaminen kaikkien nuorten kanssa.
- * Osallisuuden vahvistaminen mm. nuoristiloilla, yhdessä tekeminen.
- * Kansainvälisyyskasvatus sekä suvaitsevaisuuden lisääminen nuorten keskuudessa.

Nuorisotilat ovat avoimet kaikille nuorille. Nuorisotyö liittyy saumattomasti perusopetuksen ja lukion toimintaan.

Nuorisotyön organisoimat maksuttomat harrastusryhmät ovat kaikkien lasten ja nuorten käytettävissä.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujen toiminta ja ryhmät ovat kaikkien kuntalaisten käytettävissä yhtäläisesti. Kouluissa toteutettavat maksuttomat harrastusryhmät ovat saavutettavissa matalalla kynnyksellä. Uimahallin ja kuntosalien palvelut ovat yhtäläisesti käytettävissä. Uimahalli ja kuntosalit ovat Kaikukortti-kohteita

Kirjasto

- kohtaamispaikka, jonne kaikki ovat tervetulleita
- aineistoa suomen kielen opiskeluun
- monikielisen kirjaston kokoelmassa aineistoa omalla kielellä niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin
- tietokoneet ja langaton verkko käytettävissä
- uudet maahanmuuttajat ja koulunkäynnin ohjaajat vuosittain kirjastoon tutustumaan

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston palvelut ovat kaikkien kuntalaisten käytettävissä. Kansalaisopisto on Kaikukortti-kohde.

Kaikukortti

Kaikukortin tavoitteena on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien henkilöiden mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä. Kaikukortilla voi hankkia maksuttomia pääsylippuja esimerkiksi uimahalleihin, museoihin, teatteriin tai konsertteihin ja festivaaleille. Kaikukortti on Kaikukeskus- kaikukortin tuki- ja kehittämispalvelun keksintö.

Rautalammin kunta kuuluu Kaikukortti-verkoston ja kunta myöntää Kaikukortin niille maahanmuuttajille, jotka ovat kunnan kotoutumispalveluiden asiakkaana ja joiden kotoutumisaika on lain kotoutumisen edistämisestä (1386/20210) mukaisesti voimassa. Kaikukortti on henkilökohtainen ja kunta voi myöntää sen vähintään 16-vuotiaalle. Kotouttamisohjaaja sekä muut kunnan toimijat jakavat tietoa Kaikukortista maahanmuuttaja-asiakkaille. Kaikukorttiin oikeutettu maahanmuuttaja voi noutaa kortin kunnanvirastolta, kun asiasta on sovittu etukäteen kotouttamisohjaajan kanssa.

Kaikukortilla Rautalammillla asuva maahanmuuttaja pääsee osallistumaan maksuttomasti Sisä-Savon kansalaisopiston kahdelle kurssille yhden lukuvuoden aikana. Lisäksi kaikukortti oikeuttaa myös

maksuttomiin uimahalli- ja kuntosalikäynteihin Rautalammin uimahallissa sekä Rautalammin kuntosaleilla. Kuntosaleille pääsee avaimella, jonka voi lunastaa maksutta Rautalammin kirjastolta, kunnanvirastolta tai uimahallin lippukassalta Kaikukorttia näyttämällä. Uimahallikäynnille pääsee maksuttomasti Kaikukorttia näyttämällä.

Lisäksi Kaikukorttia voi käyttää myös muualla Suomessa. Lista Kaikukortti-kohteista löytyy Kaikukortin nettisivuilta osoitteesta www.kaikukortti.fi.

Kotiseutu tutuksi –kierros

Ideoinnin tasolla kunnan tarjoama bussikierros, jolla kierretään Rautalampi ja lähialueet, esitellään tärkeitä paikkoja ja kulttuuriperintöä, mukana tulkki

Sopiva etenkin kotoutumispolun alkuvaiheeseen, mutta myös muille halukkaille.

Tätä ideaa työstetään eteenpäin.

Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminnalla on tärkeä merkitys kotoutumisen edistämisessä. Rautalammissa kotoutumista edistävää vapaaehtoistoimintaa on tehty yhdistyksissä ja seuroissa jo pitkään. Näistä mainittakoon Suomen Punaisen Ristin Rautalammin osaston vapaaehtoistoiminta. Rautalammin osastossa on toiminut jo vuodesta 1915 alkaen maahanmuuttajatoimintaa. Käytännössä vapaaehtoiset järjestävät suomen kielen ja kulttuurin opetusta viikoittain kokoontuvassa tapaamisessa. Ryhmä on lähtenyt tarpeesta tarjota kontakteja ja Suomen kielen opetusta myös henkilöille, jotka esimerkiksi pienten lasten vanhempina eivät voi osallistua esimerkiksi TE-palveluiden tarjoamaan täysipäiväiseen suomenkielenopetukseen. Ryhmän vetäjät ovat pääosin opettajataustaisia henkilöitä.

Ukrainalaisten maahanmuuttajien auttamiseksi Rautalammissa on olemassa vapaaehtoisryhmä, jonka yksittäiset jäsenet tarjoavat arjen apua monenlaisissa asioissa. Kunnan kotouttamisohjaaja tarjoaa maahanmuuttajille ohjausta ja neuvontaa sekä hoitaa kotoutumisen viranomaistyötä, mutta vapaaehtoisilla on tärkeä ja suuri rooli maahanmuuttajien arjen apuna. Vapaaehtoiset ovat muun muassa avustaneet ukrainalaisten asuntojen kalustamisessa, kuljettaneet lääkäreitä tarvitsevia terveydenhuollon päivystykseen sekä saattaneet aikuisia sekä lapsia harrastusten pariin. Vapaaehtoisten merkitys on erittäin tärkeä myös ystävyys-suhteiden syntyämissä.

Tärkeä rooli kotoutumisen tukemisessa Rautalammissa on jo vuosia ollut myös Rautalammin Urheilijoiden seuratoiminnalla. Myös monet muut yhdistykset Martoista Mannerheimin Lastensuojeluliiton Rautalammin yhdistykseen ja LC-työhön huomioivat Rautalammissa tulleita maahanmuuttajia toiminnassaan. Kunnan kotouttamisohjaaja tekee yhteistyötä vapaaehtoistoimijoiden kanssa ja esimerkiksi tutustuttaa maahanmuuttaja-asiakkaita vapaaehtoistoimijoihin. Vastaavasti myös vapaaehtoistoimijoiden kautta Rautalammissa muuttanut maahanmuuttaja voi ohjautua kunnan kotouttamisohjaajan asiakkaaksi, kun vapaaehtoistoimija avustaa maahanmuuttajan kunnan palveluiden piiriin.